

Er sporten vor tids religion?

Politiken, 22. juli 2007.

De gamle grækere skelnede ikke mellem åndens og musklernes religion. Og siden mellemkrigstiden har også vi moderne mennesker hyldet de velbetalte sportshelte som afguder. Forskere strides fortsat om sportens status som moderne religion, mens vi andre troligt indfinder os på arenaer, stadioner og sportshaller verden over.

Af Asker Hedegaard Boye. Idehistoriker og kommentator for Viasat Sport.

Sport er verdens største religion. Sport samler mennesker på tværs af tro, etnicitet og klasse. Sådan lyder to velkendte mantraer fra iagttagere såvel som tilhængere af den moderne sport, der i løbet af det 20. århundrede har indtaget en unik position over det meste af verden.

5 I dag fyldes stadioner, arenaer og sportshaller verden over af håbefulde mænd, kvinder og børn, der i et ekstatiske sammenhold hylder deres helte, som var de overjordiske afguder. Det hele begyndte i krudtrøgen mellem de to verdenskrige.

10 Til tonerne af Gershwin-brødrenes jazz og i skæret af Hollywoods drømmefabrikker voksede en ny og hurtigt ekspanderende industri frem. Sportsindustrien. Her fabrikeredes helte. Baseball-legenden Babe Ruth, bokseren Jack Dempsey, den mørke sprinter Jesse Owens, der løb bukserne af nazisterne, og senere Fausto Coppis poetiske tråd samt den trinde fodboldprofet Ferenc Puskás. Alle blev de genstand for en hidtil uset idoldyrkelse, en tilbedelse - og alle intonerede de et nyt kapitel i historiens uendelige fortælling: sportsheltenes tidsalder.

15 Sådan har det været lige siden. Den ydmyge tilhænger forguder sit ophøjede idol, som var han eller hun et overmenneskeligt væsen undfanget på en fremmed planet. Jagten på en autograf, en plakat, håbet om et foto og et håndtryk har gennem årene drevet manganen en knægt mod en nærmest religiøs dyrkelse af sit forbillede. Og lighederne mellem den moderne sportsbesættelse og den traditionelle religion er da også mange: de ugentlige ritualer på et særligt helligsted, fællesskabet, de lysende idoler og årets cyklus med de tilbagevendende højtider.

20 På den måde er sporten som skræddersyet til det moderne menneskes fornemmelse for hellighed, uden det dog dermed skal bekende sig til en af de foreliggende, dogmatiske verdensreligioner.

Religion på moderne flasker

Sociologen Harry Edwards er ikke i tvivl og skrev allerede i 1973, at hvis »der er en universelt populær religion i Amerika, så må den findes inden for sportens institutioner«.

25 Sporten har de samme karakteristika som religion, og Edwards går linen ud og opregner hele 13 fællestræk. Akkurat som religionen har også sporten sine ophøjede helgener og nøje forvarede relikvier, sporten er som religionen uhyre mandsdomineret, sporten har sin egen jurisdiktion uafhængig af den øvrige verdslighed - og så er sportsverdenen fyldt med symbolik tilgængelig for den indviede.

30 Men Edwards' tese - at sport er en moderne form for kvasireligion, en religiøs aftapning på moderne flasker - stod ikke uanfægtet længe. Amerikanske forskerkolleger, deriblandt et frådende kobbel af teologer, tog til genmæle, og lige siden har debatten verseret mellem tilhængere og modstandere af dette syn på sport som en moderne religionserstatning.

35 Det mest slagkraftige modargument er, at sporten - uanset dens ritualer, myter og semireligiøse sprogbrug - ikke henviser til noget uden for mennesket, en overnaturlig kraft. Fodboldfolket hylder og tror på kødelige væsener, uanset hvor hurtige, stærke eller modige de end måtte være. Et argument, der synes svært at gendrive, selv om mange har forsøgt siden hen.

Blandt dem den vægtige religionsforsker Charles Prebish, selv en ivrig langdistanceløber, der med vanlig stædighed nægtede at slå op i banen. I flere markante værker op gennem 80'erne argumenterede

40 Prebish for, at sportsudøverens følelse af enhed med sin metier er at sammenligne med en religiøs erfaring. Sport er simpelthen religion i sin reneste form.

Atter andre søgte omgående at nedskyde denne konklusion: »Sport fortæller os, hverken hvor vi kommer fra, hvor vi skal hen - eller hvordan vi skal opføre os, mens vi er her«, fastslår sportsprofessoren Shirl Hoffman.

45 Sporten foreskriver ingenting og kan som sådan ikke kaldes en religion. Og sådan fortsætter den akademiske boksekamp formentlig mange år endnu.

Coubertin og de gamle grækere

Men længe før velestimerede forskere begyndte at skændes om, hvorvidt sport kan kaldes en moderne religion, var de to størrelser så uløseligt forbundne, at en sådan diskussion var meningsløs.

I det gamle Grækenland, længe før vor tidsregnings begyndelse, dyrkede unge mænd sport til ære for guderne. Det hele begyndte i Olympia på halvøen Peloponnes i 776 f.v.t., og formålet med de olympiske lege var fra begyndelsen strengt religiøse.

55 Vinderne af sportskonkurrencerne, der i øvrigt var ledsaget af kollektive hymner, ceremonier og offerseancer, fik overrakt olivenkransen fra de hellige oliventræer ved Zeus-templet, og først da den østromerske kejser Theodosius I forbød al form for hedenskab i 393 e.v.t., døde legene ud. Der skulle gå mere end 1.500 år, før idéen blev genoplivet.

Tanken om sport som andet end simpel adspredelse og fritidsbeskæftigelse greb den franske historiker Pierre de Coubertin mod slutningen af det 19. århundrede. Han udformede idégrundlaget for 60 de moderne olympiske lege, som første gang løb af stablen i 1896.

For Coubertin gjaldt det om at udbrede, hvad han selv kaldte for »sportsevangeliet«, en pædagogisk-filosofisk idé om opdragelse, personlighedsudvikling og karakterdannelse gennem fysisk kappestrid. Helt i tråd med samtidens positive (og positivistiske) livssyn ville sporten kunne løfte verdensbefolkning til et højere åndeligt niveau, mente Coubertin.

65 Men hvordan er det så gået med den fine programerklæring? Både skidt og godt.

Heltedåd og syndefald

For sporten har vel ikke ligefrem afvæbnet og moralsk højnet menneskeheden, der netop har lagt historiens blodigste århundrede bag sig. Det ville være synd at sige. Men udbredelsen af sporten er 70 lykkedes i en grad, som Coubertin og hans samtidige aldrig havde turdet håbe på.

Ifølge en dugfrisk undersøgelse foretaget af det internationale fodboldforbund FIFA er mere end 269 millioner mennesker engageret i fodbold som enten spillere, dommere, trænere eller officials, dvs. at mere end fire procent af verdens befolkning deltager aktivt i den halvanden hundrede år gamle sportsgren.

75 Det er de færreste religioner, der kan mønstre en lignende deltageraktivitet. Også andre sportsgrene som cricket, hockey, tennis, volleyball, bordtennis, baseball, golf og boksning har oplevet en, om end i mindre målestok, lignende tilhængertilstrømning siden Anden Verdenskrig. Og flere hundrede millioner mennesker fra Beijing til Baltimore, fra Nairobi til Nakskov følger de største sportsbegivenheder gennem en massiv mediedækning, hvad enten der er tale om den amerikanske Super Bowl, de fireårige Olympiske Lege, bjergkongerne i Tour de France, den larmende Formel 1-sæson eller VM i fodbold.

Sport forener, men trækker også grænser. Som tilhænger har man en klart defineret identitet, man er en af 'os', ikke en af 'dem'. Ældgamle lokale skel tegnes op på ny, regionale forskelle tydeliggøres og nationen dyrkes i dramatiske tvekampe i hallerne, på stadionerne eller i arenaerne.

85 Sport kalder på de største følelser, og ofte kan det være svært at skelne mellem heltedåd og syndefald, mellem tilbedelse og hooliganisme.

Som da Guds hånd og Diego Maradona i fællesskab sendte England ud af fodbold-VM i 1986 i Mexico, som da en cyklende nationalhelt med ét blev jaget dopingvildt. Sport skaber en referenceramme, en fælles global platform - men under overfladen lurker vanviddet og dødsdriften.

90 Som i religionen.